

Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue

Täydentävät luontoselvitykset 2024

Päiväys **11.9.2024**

Laatija **Lauri Erävuori, Jaakko Alakopsa, Hannu Lehtonen ja
Jaakko Kullberg**

Projektinumero **12008332**

11.9.2024

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Pitkäsaari	3
	2.1 Luontotyypit ja kasvillisuus	4
	2.2 Liito-oravan ja viitasammakon esiintyvyys	9
	2.3 Pesimälinnusto	10
	2.4 Johtopäätökset	10
3	Viitasammakkoalueiden tarkistukset	11
	3.1 Tulokset	12
	3.2 Johtopäätökset	20
4	Rumoottan perinnebiotoopit.....	21
	4.1 Tulokset	22
	4.2 Johtopäätökset	29
5	Lietetatarkartoitus	29
	5.1 Tulokset	30
	5.2 Johtopäätökset	32
6	Tummaverkkoperhoskartoitus	32
	6.1 Tulokset	32
	6.2 Johtopäätökset	34
7	Lähteet	35

11.9.2024

Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue

1 Johdanto

Tämä selvitys on tehty Tampereen kaupungin toimeksiannosta Nurmi-Sorilan osayleiskaavan laatimiseen liittyen. Selvityksellä täydennettiin vuonna 2023 tehtyjä luontoselvityksiä. Täydennykset käsittävät kaikkiaan seuraavat täydennykset:

1. Pitkäsaaren kasvillisuus, luontotyypit sekä pesimälinnusto
2. Viitasammakon vuoden 2023 esiintymärajausten kartoitus sekä Kristillisen koulun lahdelman tarkistuskartoitus
3. Rumoottan kolmen perinnebiotooppikohteen tilan tarkistus
4. Lietetattaren esiintymäkartoitus
5. Tummaverkkoperhoselle potentiaalisten esiintymisympäristöjen tarkistuskartoitus

Täydentävät selvitykset raportoidaan kahtena osana. Tämä osa 1 käsittää täydennykset 1-3.

2 Pitkäsaari

Pitkäsaaren kasvillisuus, luontotyypit ja pesimälinnusto kartoitettiin koko saaren osalta. Samassa yhteydessä tarkistettiin liito-oravan sekä viitasammakon esiintyminen saarella. Kartoitukset tehtiin 17.5.2024 sekä 23.5.2024. Pesimälinnusto kartoitettiin aamulla klo 5-7 välillä. Myös myöhemmin saadut havainnot luontotyyppikartoituksen yhteydessä kirjattiin. Pesimälinnustokartoitus tehtiin kahdesti. Kasvillisuus ja luontotyyppikartoitus tehtiin 17.5., ja sitä täydennettiin vielä 23.5., koska kasvillisuus oli vielä osin kehittymätöntä 17.5. Liito-oravan esiintyminen kartoitettiin 17.5. tutkimalla kaikki saaren kuusien ja haapojen tyvet. Viitasammakon esiintymistä kartoitettiin kertaalleen 17.5. päivällä ja illalla noin klo 22-23 välisenä aikana. Viitasammakko oli aktiivinen alueella

11.9.2024

17.5., ja urokset ääntelivät aktiivisesti myös iltapäivällä. Sää oli aurinkoinen, heikkotuulinen ja lämpötila oli noin +20. Toisena havaintopäivänä 23.5. sää oli aurinkoinen ja heikkotuulinen. Lämpötila oli aamulla noin +8, päivällä noin +24.

Suomen lajitietokeskuksen tietokannoissa Pitkäsaaresta on vuodelta 2019 havainto harmaalokista (VU) ja vuodelta 2023 selkälokista (EN) (ei pesimähavaintoja). Tampereen kaupungin rajapinta-aineistoissa on vastaava selkälokkihavainto.

Maastossa rajattavina arvokkaina kohteina huomioitiin kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta:

- Luonnonsuojelulain 64 § mukaiset suojeltavat luontotyypit
- Vesilain 2 luvun 11 § mukaiset suojeltavat vesiluontotyypit
- Metsälain 10 § mukaiset metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt
- Luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit sekä lajien uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä alueellisesti uhanalaiset lajit ja Pirkanmaan vastuulajit.
- Alueellisesti ja paikallisesti edustavat luontokohteet (mm. perinneympäristöjen luontotyypit, iäkstä puustoa sisältävät kohteet, geologisesti arvokkaat muodostumat)

Tunnetut ja maastotyössä löydetyt arvokkaat kohteet arvoettiin luontoarvojen perusteella. Kohteiden arvotuskriteereinä käytettiin kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta.

2.1 Luontotyypit ja kasvillisuus

Pitkäsaari on puustoinen saari, jota luonnehtivat havusekametsät. Metsät ulottuvat rantaviivaan asti. Saaren länsipäässä ja länsiosan etelärannalla on rantakallioita

11.9.2024

sekä itäpäässä pienialaisia kalliopaljastumia. Puusto on mäntyvaltaista länsi- ja itäpäässä, keskiosa on paikoin rehevämpää, lehtomaista kangasta, jossa kuusi on valtalaji. Sekapuuna esiintyy koivua ja haapaa sekä yksittäisiä mäntyjä. Puusto on varttunutta eikä saarella juurikaan näy vanhoja kantoja. Lahopuuta on kohtalaisesti, näistä merkittävä osa on tuulenskaatoja.

Rannat ovat kapealti kivikkoiset ja metsämaa alkaa lähes välittömästi rannasta. Rannat edustavat järvien kivikko- ja lohkarerantoja. Rantakalliot edustavat järvien karuja rantakallioita. Sisempänä saaren länsipäässä olevat kalliopaljastumat ovat lähinnä kalliometsän luonteisia, osin poronjäkälien peittämiä pieniä kalliopaljastumia, joissa kasvaa yksittäisiä mäntyjä. Keskiosan kalliopinnat ovat kasvipeitteistä tuoretta kangasta. Saaren itäpäässä on kapealti ruovikkorantaa ja suojaisuuden seurauksena pohjoisrannalla on paikoitellen kapeita saraikkoja. Saaren itäpäässä on pieni varjoisa kalliojyrkäne.

Saaren ympäri kiertää polku ja rannoilla on useita paikkoja, joissa on vietetty aikaa (nuotiopohjia mm.). Saaren länsipää on osittain kulunut, koska on ilmeisesti alueen suosituimpia retkeilypaikkoja. Keskiosassa saarta ei ole selkeitä polkuja. Leiriytymispaikoilla on hieman roskaa.

Pääosa saaren metsistä edustaa varttuneita havupuuvaltaisia tuoreita kankaita (Etelä-Suomessa vaarantunut luontotyyppi), lehtomaista kangasta esiintyy pieninä mosaiikkilaikkuina saaren keskiosassa. Metsät ovat kohtalaisen edustavia erityisesti saaren keskiosassa, jossa esiintyy sekapuustoista tuoretta kangasta. Puusto on kerroksellista ja monilajista, lahopuuta esiintyy paikoitellen. Hakkuujälkiä ei ole nähtävissä.

Kasvillisuus edustaa tyypillistä kangasmetsien lajistoa. Rantalajisto on vaatimatonta käsittäen kapeana kaistaleena paikoitellen saroja, järviruokoa ja yksittäisinä luhtakaistaleina kurjenjalkaa.

Kangasmetsien lajistossa vallitsevina ovat varvut; mustikka ja vähäisemmässä määrin puolukka. Pohjakerrosta luonnehtivat metsäkerrossammal, seinäsammal,

11.9.2024

varjoisammilla paikoilla laajojakin kasvustoja muodostava metsänliekosammal sekä kalliopinnoilla kynsisammalet, tierasammalet sekä poron- ja hirvenjäkälät.

Putkilokasvilajisto käsittää seuraavat lajit: Mustikka, puolukka, ahomansikka, taikinamarja, järviruoko, pullosara, rönsyleinikki, maitohorsma, niittynätkelmä, nuokkotalvikki, isotalvikki, kevätpiippo, metsätähti, riidenlieko, hopeahanhikki, voikukka, pietaryrtti, keto-orvokki, kanerva, metsälauha, ahosuolaheinä, kallioimarre, sormisara, hietakastikka, nurmitädyke, aitovirna, kultapiisku, vadelma, karhunputki, kielo, metsäalvejuuri, metsäkorte, oravanmarja, metsäkurjenpolvi ja kevätlinnunherne.

Puusto koostuu pääosin männystä, kuusesta, ja rauduskoivusta. Pihlajaa, kiiltopajua ja katajaa esiintyy yksittäin. Haapaa esiintyy pieninä ryhminä, osa haavoista on kookkaita. Saaren keskiosassa on yksittäinen, kookas lehtikuusi. Erityisesti osa vanhoista männystä on komeita saarimäntyjä.

Kuva 1. Kulunutta länsipään kalliomännikköä.

11.9.2024

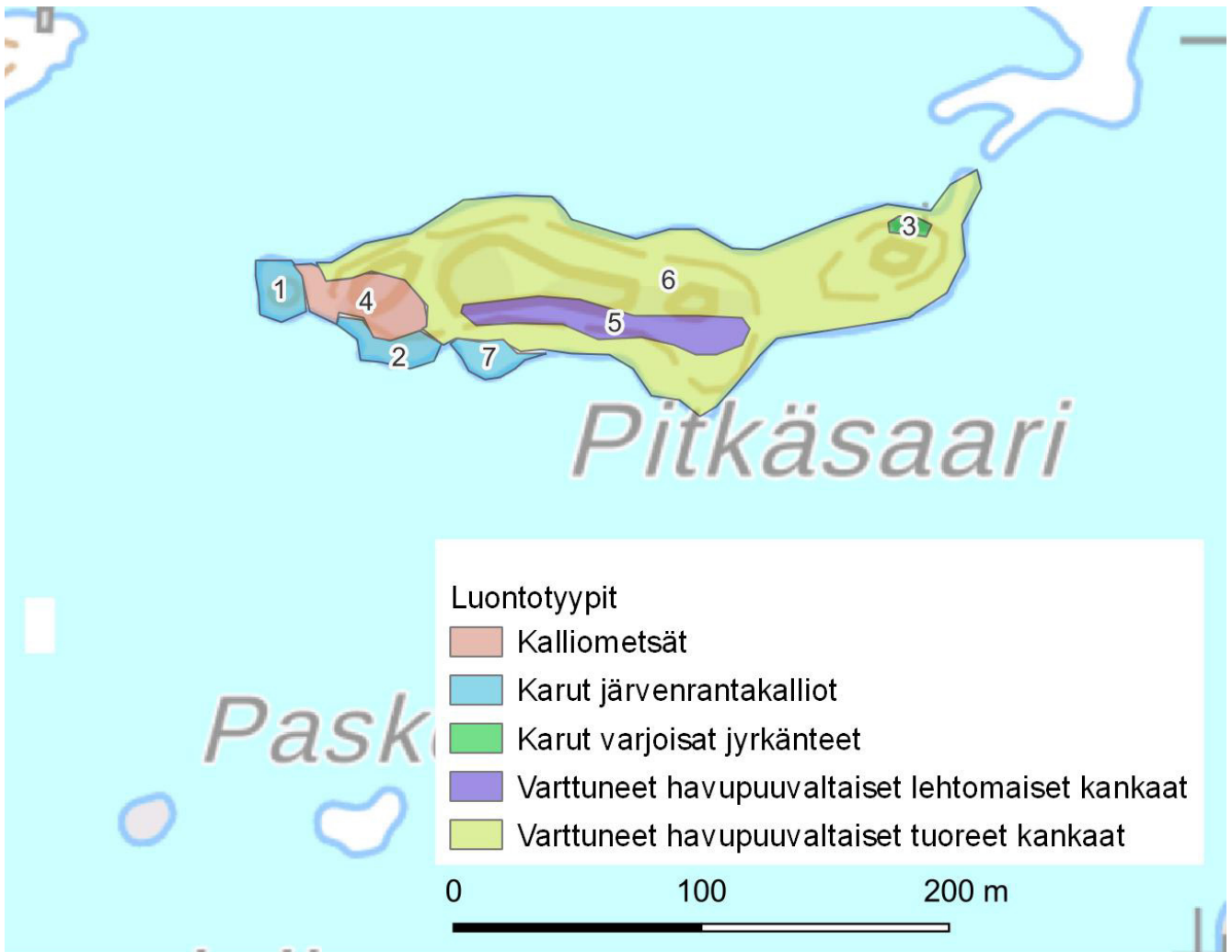
Kuva 2. Länsiosan rantakalliota.

Kuva 3. Saaren keskiosien kangasmetsää, joka on monilajinen- ja rakenteinen.

11.9.2024

Kuva 4. Pitkäsaaren luontotyypit.

Taulukko 1. Pitkäsaaren luontotyypit kuvauksineen. Kohdenumero viittaa edellisen kuvan karttaan.

Luontotyyppi	Kuvaus	Uhanalaisuus E-S	Uhanalaisuus FI	Edustavuus	Nro
Karut järvenrantakalliot	Länsikärjen karu rantakallio, joka osittain kulunut. Kasvillisuutta hyvin vähän.	LC	LC	Kohtalainen	1
Karut järvenrantakalliot	Etelärannan rantakallio, joka vaihettuu kalliometsiin ja kangasmetsään. Jonkin verran kulunut, mm. nuotiopaikka. Kasvipeite vähäinen.	LC	LC	Kohtalainen	2
Karut varjoiset jyrkänteet	Pohjoiseen avautuva pieni kalliojyrkäne (alle 3 m). Yläpuoli tuoretta kangasta, alapuoli	LC	LC	Kohtalainen	3

11.9.2024

Luontotyyppi	Kuvaus	Uhanalaisuus E-S	Uhanalaisuus FI	Edustavuus	Nro
Kalliometsät	sammalpeitteistä tuoretta kangasta. Jyrkänteen kalliopinnoilla yleisesti metsäkerrossammalta. Ei putkilokasvilajistoa. Männyyn luonnehtimaa kalliometsää, joka länsiosasta voimakkaasti kulunut. Itäosa kasvipeitteistä, osin tuoreen kankaan luonnehtimaa.	NT	LC	Kohtalainen	4
Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat	Pienialaisia poronjäkälepintoja. Sekapuustoista lehtomaisen kankaan ja tuoreen kankaan mosaiikkia. Varvut vallitsevia, seassa paikoin oravanmarjaa, taikinamarjaa, kevätlinnunhernettä, valkovuokkoa, ahomansikkaa ja vadelmaa. Puusto varttunutta käsittäen haapaa, mäntyjä, kuusia ja koivuja.	NT	LC	Hyvä	5
Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	Varttunutta sekapuustoista tuoretta kangasta. Keskiosissa kuusi valtapuu, muutoin mänty. Sekapuuna koivua ja paikoin haapoja. Lahopuuta paikoitelle kohtalaisesti. Puusto kerroksellista, monilajista.	VU	NT	Hyvä	6
Karut järvenrantakalliot	Etelärannan karu rantakallio. Kasvillisuus vähäistä, kangasmetsävaltaista. Osin voimakkaasti kulunut. Kalliopinnoilla lähinnä tierasammalia. Paikoin katajaa, mänty vallitseva.	LC	LC	Kohtalainen	7

2.2 Liito-oravan ja viitasammakon esiintyvyys

Saarella esiintyy kuusta sekapuuna lähinnä keskiosassa. Kookkaita haapoja on pieninä ryhminä niin ikään saaren keskiosassa. Itä- ja länsiosat ovat mäntyvaltaista. Liito-oravasta ei tehty havaintoja saaresta eikä kolopuita tai risupesiä havaittu lukuun ottamatta kahta tikan hakkaamaa, loppuun lahonnutta puuta. Nämä eivät sovellu enää liito-oravan kolopuiksi. Lähimmät liito-oravan elinympäristöt sijaitsevat Hangaslahden pohjoispuoleisella metsäalueella. Pitkäsaarella ei ole merkitystä lajin kulkuyhteytenä.

11.9.2024

Saaren rannat ovat pääasiassa kalliorantoja tai kivikkoisia, metsämaahan suoraan vaihettuvia kovapohjaisia rantoja. Saaren itäpäässä on kapea salmi, jonka reunoilla on ruovikkoa ja pohjoisrannalla on kapealti rantavyöhykkeen saraikkoa. Viitasammakkoa ei havaittu saaren ranta-alueilta eivätkä rannat ole lajille erityisen suotuisia.

2.3 Pesimälinnusto

Pitkäsaari sisältyi vuoden 2023 koko yleiskaava-alueen käsittävän pesimälinnustoselvityksen kartoitusalueeseen. Pitkäsaaresta tehtiin huomionarvoisista lintulajeista havainto selkälökistä (EN, ei pesivänä).

Pitkäsaari on kokonaan puustoinen, kangasmetsien luonnehtima saari, jonka etelärannalla ja länsikärjessä on rantakallioita ja pienialaisia kalliometsälaikkuja tai avokalliolaikkuja. Havupuut ovat vallitsevia ja lehtipuuta esiintyy sekapuuna, paikoin on haaparyhmiä. Rannan reunustassa on yksittäin harmaaleppää. Varsinaisia pensaikko- tai avomaita ei ole eikä luhtarantoja esiinny. Saaren linnusto on tavanomaista kangasmetsien lajistoa. Pesimälinnustokartoituksessa lukumääräisesti yleisin laji oli peippo. Pesimälajistoon kuuluvat peipon ohella talitiainen, pajulintu, sinitäinen, punarinta ja kalalokki (etelärannan kalliolla). Saarella on käpytikan reviiri. Saaren tuntumassa havaittiin nuolihaukka ruokailemassa. Pitkäsaaren itäpäässä oli Typössaaren puolella rantaruovikossa silkkiuikkupari, jolla lienee pesä Typössaaren puolella. Rantasipi liikkui sekä Pitkäsaaren että Typössaaren pohjoisrannalla, laji ei pesi Pitkäsaarella. Saaren pesimälajistoon ei kuulu uhanalaisia tai lintudirektiivin liitteen I lajeja. Pesimälinnusto on tavanomaista sekametsien lajistoa. Saaren pienuudesta johtuen parimäärät ovat pieniä.

2.4 Johtopäätökset

Pitkäsaari on jokseenkin luonnontilainen, kangasmetsien luonnehtima pieni saari, jonka rannat ovat kivikkoisia, metsämaaksi välittömästi vaihettuvia lukuun

11.9.2024

ottamatta länsiosan pienialaisia järvenrantakallioita. Saaren kangasmetsät ovat monirakenteisia ja edustavia. Merkittävä osa saaresta edustaa vaarantunutta luontotyyppiä (varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat), joka on edustavaa monirakenteisuuden sekä pitkäaikaisen luontaisen kehittymisen johdosta. Saaren ympäri kiertää selkeä polku ja monin paikoin rannoilla on jälkiä retkeilystä, mm. nuotiopaikkoja.

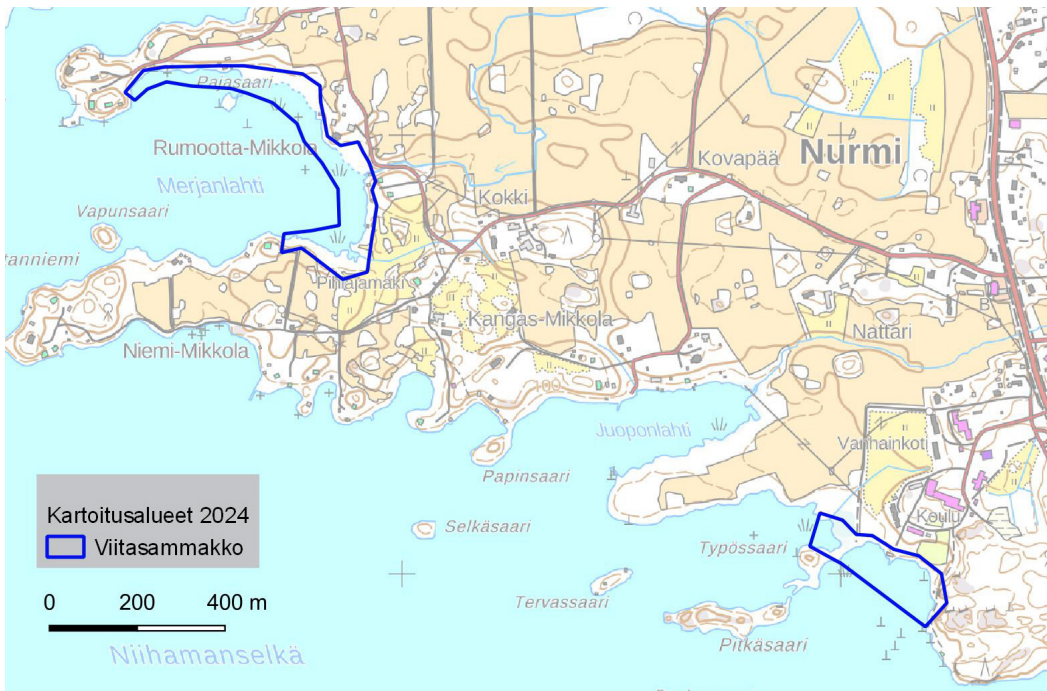
Saaren linnusto on tavanomaista pienialaisen kangasmetsän lajistoa. Uhanalaisia lajeja ei havaittu. Saaren rannoilla ei ole viitasammakolle soveltuvaa ympäristöä eikä saarella esiinny liito-oravaa.

3 Viitasammakkoalueiden tarkistukset

Viitasammakkokartoituksissa menetelmänä on lajin urosten soidinäänien kuuntelu sekä sitä täydentävä mahdollinen yksilöiden visuaalinen havaitseminen. Kartoitukset tehtiin Nieminen ja Ahola 2017 inventointiohjetta soveltaen. Vuonna 2023 viitasammakon esiintymisalueiksi määritetyt alueet tarkistettiin vuonna 2024. Samalla kartoitettiin lajin esiintyminen kattavasti Merjanlahden alueella sekä Kristillisen koulun edustan lahdelmassa. Viitasammakkokartoitus tehtiin 17.5. ja 19.5.2024. Kartoitukset tehtiin iltapäivisin sekä iltahämärissä. Kohteet, joista ei tehty havaintoa 17.5. käytiin kartoittamassa toistamiseen 19.5. Molempina päivinä sää oli aurinkoinen ja heikkotuulinen/tuuleton, päivällä lämpötila oli noin +20 astetta ja illalla lämpötila laski noin +10 asteeseen (klo 22). Kullakin kartoituskohteella kuunneltiin 1-3 kohdasta mahdollista ääntelyä.

11.9.2024

Kuva 5. Viitasammakon kartoitusalueet keväällä 2024.

3.1 Tulokset

Vuonna 2023 rajatuilta Merjanlahden viitasammakon esiintymisalueilta tehtiin lajista havaintoja vastaavasti vuonna 2024 (Kuva 6). Arvioidut yksilömäärät ovat suunnilleen vastaavat kuin 2023. Kohteiden rajauksia hivenen tarkistettiin, joskin yksiselitteistä rajausta on mahdoton tehdä. Rajausta on tehty siten, että se käsittää lajille tyypilliset ominaiset ympäristöt (maatumarannat ja näiden reunustojen pensaikkoiset/puustoiset, kosteat ympäristöt). Uusia esiintymiä ei havaittu, eikä kartoitusalueeseen sisälly maatumarantoja rajattujen alueiden ulkopuolella, vaan rannat ovat kivisiä, avoimia ja metsämaahan paikoin jyrkästikin rajautuvia.

Kristillisen koulun lahtialueelta ei havaittu viitasammakkoa. Koulun ranta on lajille soveltuvan kaltaista ainoastaan länsireunasta, jossa on pienialainen ruovikkoalue Typössaaren niemekkeen juuressa. Samanaikaisesti tehdyssä asemakaava-alueen selvityksessä kartoitettiin Typössaaren pohjoinen lahdelma, joka silmämääräisesti on osa-alueen edustavin maatumaranta rajautuen kosteaan rantalepikkoon. Muut rannat ovat lajille lähtökohtaisesti sopimattomia suojaavan kasvillisuuden

11.9.2024

puuttuessa ja vesistön rajautuessa suoraan kivikkoiseen metsämaahan tai rakennettuun ympäristöön. Typössaaren pohjoisessa lahdelmassa on viitasammakon lisääntymisalue. Ruskosammakkoa esiintyy molemmilla maatumarannoilla.

Kuva 6. Viitasammakon lisääntymisalueet 2024 Merjanlahdella. Numerot viittaavat tekstin kohdekuvauksiin.

11.9.2024

Kuva 7. Typössaaren pohjoisen pohjukan viitasammakon lisääntymisalue havaittiin asemakaavoitusta varten tehdyn viitasammakkokartoituksen yhteydessä.

Taulukko 2. Viitasammakon lisääntymisalueiden kuvaus. Kohdenumerointi viittaa karttoihin (Kuva 6 ja Kuva 7).

Kohde	Kuvaus	Yksilömäärä-arvio 2024 / 2023
1	Nimettömän laskuojan suun pohjoispuoleinen maatumaranta. Poukamaan muodostunut yhtenäinen maatumaranta. Soidintavat yksilöt vesirajan tuntumassa, yksittäisiä myös sisempänä maatumarannalla. Avointa saraluhtaa ja järviruokokasvustoja. Maatumaranta rajautuu pohjoisessa kiinteistön reunan metsämaahan. Eteläosassa maatumaranta päättyy hieman ennen laskuojan suuta, joka ei ole lajille ominaista ympäristöä.	200 / 200

11.9.2024

Kohde	Kuvaus	Yksilömäärä-arvio 2024 / 2023
	Kaakkoisosassa on kapealti rehevää rantametsää, joka nousee jyrkästi tielle.	
2	Pihlajamäen laskuojan poukama. Ainoa kolmesta kohteesta, jossa on maatumarannalla vesiallikoita. Viitasammakot vesiallikon ympäristössä, osin ruovikon seassa. Koillinen osa lajille heikommin soveltuvaa, koska maatumaranta on hyvin kapea, eikä tältä osalta tehty havaintoja soidintavista koiraista. Reunaosissa jonkin verran suojaavaa pensaikkoa. Rajauksessa on maatumarantaan kytkeytyvät kosteat puustoiset alueet mukana. Kyseisillä osilla ei havaittu soidintavia yksilöitä, mutta lajin tiedetään kesäaikana voivan siirtyä myös kosteisiin metsiköihin.	20 / 25
3	Pajasaaren itäpuoleinen lahti. Alueen laajin, yhtenäinen maatumaranta, jossa luhta-alue on noin 20-30 metriä leveä rajautuen lehtomaiseen kankaaseen. Saraluhtaa, jossa järviruokoa yleisesti. Soidinäänet pääasiassa vapaan vesialueen reunasta, mutta koko maatuma ranta lajin elinympäristöä. Pajasaaren ruovikot potentiaalista elinympäristöä niin ikään. Alue rajautuu lännessä ja idässä rakennettuihin kiinteistöihin. Kiinteistöjen kohdalla ranta ei ole lajille soveltuvaa (kivikkoinen, ei suojaavaa kasvillisuutta / rakennettua rantaa).	40 / 25
4	Typössaaren lahdelman maatumaranta. Typössaaren pohjoispuolisen lahdelman pohjukan maatumaranta, joka luhtaa. osin ruovikoitunut. Muutoin lahdelman alueen rannat avoimia tai korkeintaan kapea ruovikkovyö, eivätkä lajille soveltuvia. Kohteella myös ruskosammakkoa.	3-5 / Ei aiempia havaintoja

11.9.2024

Kuva 8. Kohteen 1 yhtenäistä maatumarantaa (yläkuva). Kohteen eteläreunassa maatumaranta on kapea rajautuen laskuojan suuhun (alakuva).

11.9.2024

Kuva 9. Kohteen 2 itäreunan kapeaa maatumarantaa (yläkuva) sekä edustavinta osaa, jossa on vesiallikko keskellä. Viitasammakkoja esiintyi myös taustan ruovikossa.

11.9.2024

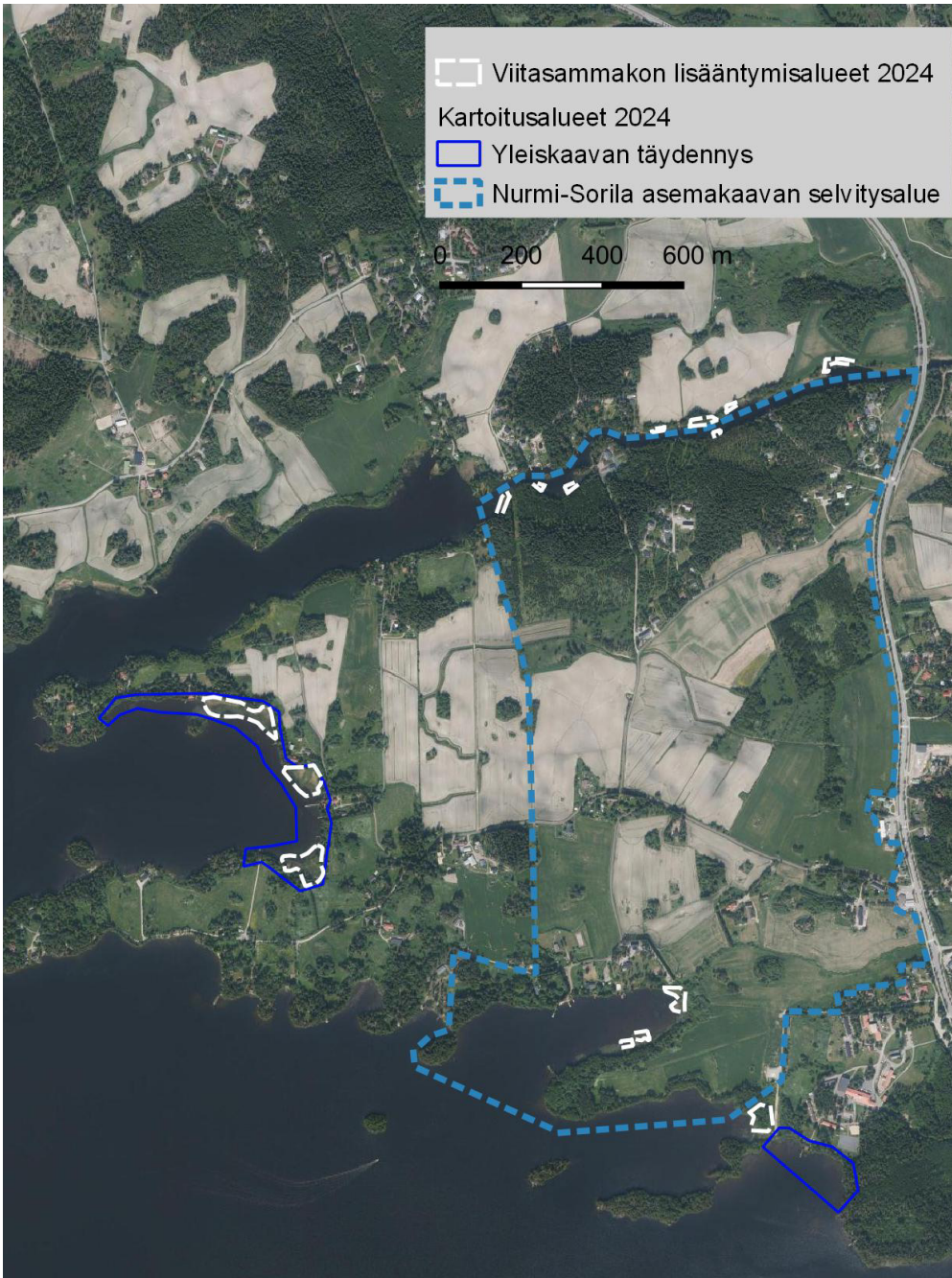

Kuva 10. Kohteen 3 kapeahkoa, mutta pitkää maatumarantaa, joka rajautuu kapeaan, kosteaan rantametsään. Yläkuva: kohteen itäpää, alakuva: kohteen keskiosaa.

11.9.2024

Tämän työn kanssa samanaikaisesti tehtiin Nurmi-Sorilan asemakaavan nro 8960 viitasammakkokartoitus käsittäen koko asemakaava-alueen. Asemakaava-alueelta tehtiin useampi uusia havainto lajista. Lajin esiintymisen kokonaiskuva vuonna 2024 on esitetty alla.

Kuva 11. Kokonaiskuva vuoden 2024 kartoitusalueiden viitasammakon lisääntymispaikoista.

11.9.2024

3.2 Johtopäätökset

Vuoden 2024 viitasammakkotarkistukset vastaavat vuonna 2023 tehtyjä havaintoja aluerajauksineen sekä yksilömääräarvioineen pääsääntöisesti. Aikaisemmin tunnettuihin esiintymärajauxsiin on tehty vähäisiä muutoksia vuoteen 2023 nähden, muuta yksiselitteistä esiintymän reunaa on mahdoton määrittää. Vuoden 2024 rajauksissa pääperuste on ollut rajata maatumarannat sekä niiden reunustan kosteat metsäkaistaleet osaksi esiintymää. Yksilömäärissä vuosien 2023 ja 2024 on jonkin verran eroa, mutta tämä on todennäköisesti luontaista vaihtelua, joka osin selittyy myös sillä, että kartoitukset kuvaavat aina tietyn hetken tilannetta.

Uusia lajin esiintymiä ei löytynyt varsinaisilta kartoitusalueilta. Typössaaren pohjoispuoliselta maatumarannalta tehtiin uusi havainto asemakaavatyön yhteydessä. Lisäksi asemakaavatyössä tehtiin uusia havaintoja Juoponlahdelta sekä Sorilanjoelta. Lajilla on vakaa kanta erityisesti Merjanlahdella. Sorilanjoella on useita lähekkäisiä, joskin pienialaisia lajin lisääntymisalueita. Myös Juoponlahdella on useampi pienialainen lisääntymispaikka.

11.9.2024

4 Rumoottan perinnebiotoopit

Rumoottan alueelta tarkistettiin kolmen aiemmin perinnebiotoopiksi tunnistetun kohteen tila. Kartoituksen yhteydessä arvioitiin kohteiden perinnebiotooppipotentiali. Kartointu tehtiin 17.5. ja sitä täydennettiin vielä 23.5., jolloin kasvilajisto oli jo kehittynyt hyvin tunnistettavaksi.

Kuva 12. Rumoottan vanhojen perinnebiotooppien kartoituskohteet. Kohteiden alkuperäiset rajaukset on esitetty oranssina pintana.

Rumootta-Mikkolan alueelta Pirkanmaan ELY-keskus on aikanaan rajannut kolme kohdetta potentiaalisina ketokohteina. Kohteita on kuvattu kuivahkoiksi niityiksi, joissa on viitteitä laidunnuksesta. Kohteet on luokiteltu potentiaalisiksi kasvikohteiksi. Tampereen Aitolahden ja Teiskon kulttuuriympäristöselvityksessä (Tampereen kaupunki 2015) Rumootta Mikkolan niityt on todettu aikanaan

11.9.2024

paikallisesti arvokkaaksi, jonka arvoperusteena on lajisto. Vuonna 2011 perinnebiotooppeja on ollut useampia pieniä laikkuja. Suomen lajitietokeskuksen aineistoissa alueelta ei kuitenkaan ole lainkaan perinnebiotooppilajien havaintoja.

4.1 Tulokset

Koillinen niitty tai ketokohde sijoittuu pellon ja tien väliselle alueelle. Alkuperäisen rajauksen mukainen alue on umpeenkasvanut, nuoren lepikon luonnehtima ympäristö, jossa esiintyy myös hieman pajuja sekä runsaasti ilmeisimmin juhannusruusuja. Alkuperäisen kohderajauksen länsipuolella on pienialainen avoimempi laikku, jossa vallitsevana ovat niittyleinikki, koiranputki, vuohenputki, hietakastikka sekä paikoin esiintyvä juhannusruus, reunustat ovat lepän taimettamia. Muuta lajistoa edustavat mm. rönsyleinikki, kielo, niittynätkelmä, metsäkurjenpolvi, ja peltokorte. Edustavaa niittylajistoa ei esiinny. Kasvillisuus ei viittaa laidunnukseen, jota toki joskus alueella on voinutkin olla. Kohde ei edusta lajistollisesti varsinaisia perinnebiotooppeja umpeutuneisuuden takia. Kohteella olisi vähäistä perinnebiotooppipotentialiaa, mikäli sitä hoidettaisiin (niitto/laidunnus).

11.9.2024

Kuva 13. Koillinen niitty. Kartoitusaluearajaus katkoviivana, vanha kohderajaus oranssin värisenä alueena.

11.9.2024

Kuva 14. Koillinen niitty on suurimmaksi osaksi umpeenkasvanut (yläkuva). Kenttäkerroksessa vallitsevat tien tuntumassa kielo ja etäämpänä avoimilla laikuilla koiranputki ja niittyleinikki (alakuva).

11.9.2024

Lounainen niitty on yläosastaan täysin umpeenkasvanut. Alusta on vuohenputken peittämä ja koko alue on leppätaimikkoa. Aikaisemman rajauksen aluetta luonnehtii niin ikään lähes yksinomaan vuohenputken esiintyminen. Pohja on sammaloitunut laiteilta ja kohde vaikuttaa enemmänkin vanhalta pihapiiriltä.

Kuva 15. Lounainen niitty. Kartoitusalueerajaus katkoviivana, vanha kohderajaus oranssin värisenä alueena.

11.9.2024

Kuva 16. Lounaisen niityn avoimet osat ovat vuohenputken valtaamia, pohjakerroksessa on sammalpeitteisiä osia (yläkuva). Peltoon rajautuva alue on umpeenkasvanut.

11.9.2024

Itäinen niitty ei edusta niittyjä. Aikanaan rajatulla kohdalla on nykyisin lähinnä tienreunustan, hieman paahtaisen metsänreunan lajistoa, joista valtalaji on kielo. Kohteen itäreuna on vanhaa peltoa. Tien reunustassa kuivimmilla paikoilla on hieman ahomansikkaa, yksittäinen vadelma sekä tieojassa yksittäinen poimulehti. Muutoin pinta on lähes kasvitonta tai kielon peittämää.

Kuva 17. Itäinen niitty. Kartoitusalue-rajaus katkoviivana, vanha kohderajaus oranssin värisenä alueena.

11.9.2024

Kuva 18. Itäinen niitty on kielovaltaista tienvarsikasvillisuutta (yläkuva). Kapean peltokaistaleen kasvillisuus on tyypillistä vanhan pellon kasvillisuutta, jossa vuohenputki ja metsäkurjenpolvi ovat vallitsevia.

11.9.2024

4.2 Johtopäätökset

Vanhat niitty- tai ketoympäristöt ovat umpeenkasvaneet ja lajistollisesti voimakkaasti muuttuneet. Kohteet eivät edusta kasvilajistoltaan perinnebiotooppeja, vaan lähinnä vanhojen peltojen lajistoa tai kulttuurilajistoa. Perinnebiotooppipotentiali on korkeintaankin vähäinen kohteilla, ja kohteet edellyttäisivät säännöllistä hoitoa. Kohteet eivät liene olleet laidunnuksen piirissä ainakaan enää 2000-luvulla.

5 Lietetatarkartoitus

Nurmi-Sorilan alueelta tai sen tuntumasta on muutamia havaintoja lietetattaresta (Tampereen kaupunki, rajapintapalvelu sekä Suomen Lajitietokeskus 2024). Havaintoja on Sorilangoelta, Aitolahden rannoilta sekä Merjanlahdelta ja Hangaslahdelta. Merjanlahdelta laji on havaittu vuonna 2000, mutta ei sen jälkeen. Sorilangoelta on viimeisin havainto vuodelta 2019 kartoitusalueiden ulkopuolelta.

Lietetatarkartoitukset kohdennettiin Merjanlahdelle. Samanaikaisesti lajin kartoitukset toteutettiin myös asemakaava-alueen ranta-alueilla käsittäen osan Sorilangoen etelärannasta, Juoponlahden sekä Typössaaren lahdelman pohjoisrannat. Lajikartoitukset tehtiin 5.-6.8.2024 kävellen, veneellä rannan myötäisesti soutaen ja potentiaalisissa paikoissa rantautuen ja jalkaisin kartoittaen. Kartoitukseen käytettiin noin 22 tuntia. Kartoituksen toteutti EAT Hannu Lehtonen.

11.9.2024

potentiaalisiksi, lajille soveltuvan tyyppisiksi kasvupaikoiksi arvioidut paikat ovat hyvin pienialaisia.

Kuva 20. Merjanlahden potentiaalisiksi kasvupaikoiksi arvioidut kaksi kohdetta. Kohteet on pienialaisia ja merkitty punaisin pistein.

Kuva 21. Juoponlahden pohjukan ja Typössaaren pohjukan neljä potentiaalista kasvupaikkaa. Kasvupaikat on merkitty karttaan punaisin pistein.

11.9.2024

5.2 Johtopäätökset

Kartoitusalueilla on hyvin vähän lajille soveltuvia kasvupaikkoja. Maatumarannat ovat ruovikoituneita, korkean kasvillisuuden valtaamia eikä aukkoisia, matalakasvuisia ympäristöjä tai avovesiaukkoja esiinny. Kartoituksessa ei havaittu lajia. Potentiaalisia kasvupaikoiksi soveltuvia paikkoja merkittiin kuusi, jotka kaikki ovat pienialaisia ympäröivästä umpeenkasvusta johtuen. Lajista on kartoitusalueilta ainoastaan yksi aikaisempi havainto Merjanlahdelta, joka on todettu jo vuonna 2014 hävinneeksi, joskin tuolloin paikalla oli vielä pienialaisesti matalamman kasvuston laikkuja.

6 Tummaverkkoperhoskartoitus

Tummaverkkoperhosen ja sen ravintokasvin virmajuuren esiintymistä kartoitettiin vuonna 2024 potentiaalisiksi tunnistetuilla alueilla: Nurmi, Sorri ja Isoniitty. Virmajuuresta merkittiin ylös uudet kohteet, joita ei aiemmin ei ollut merkitty, jotta tummaverkkoperhospotentiaalin kohdekohtainen arvioiminen olisi helpompaa. Kartoitukset toteutti FM biologi Jaakko Kullberg.

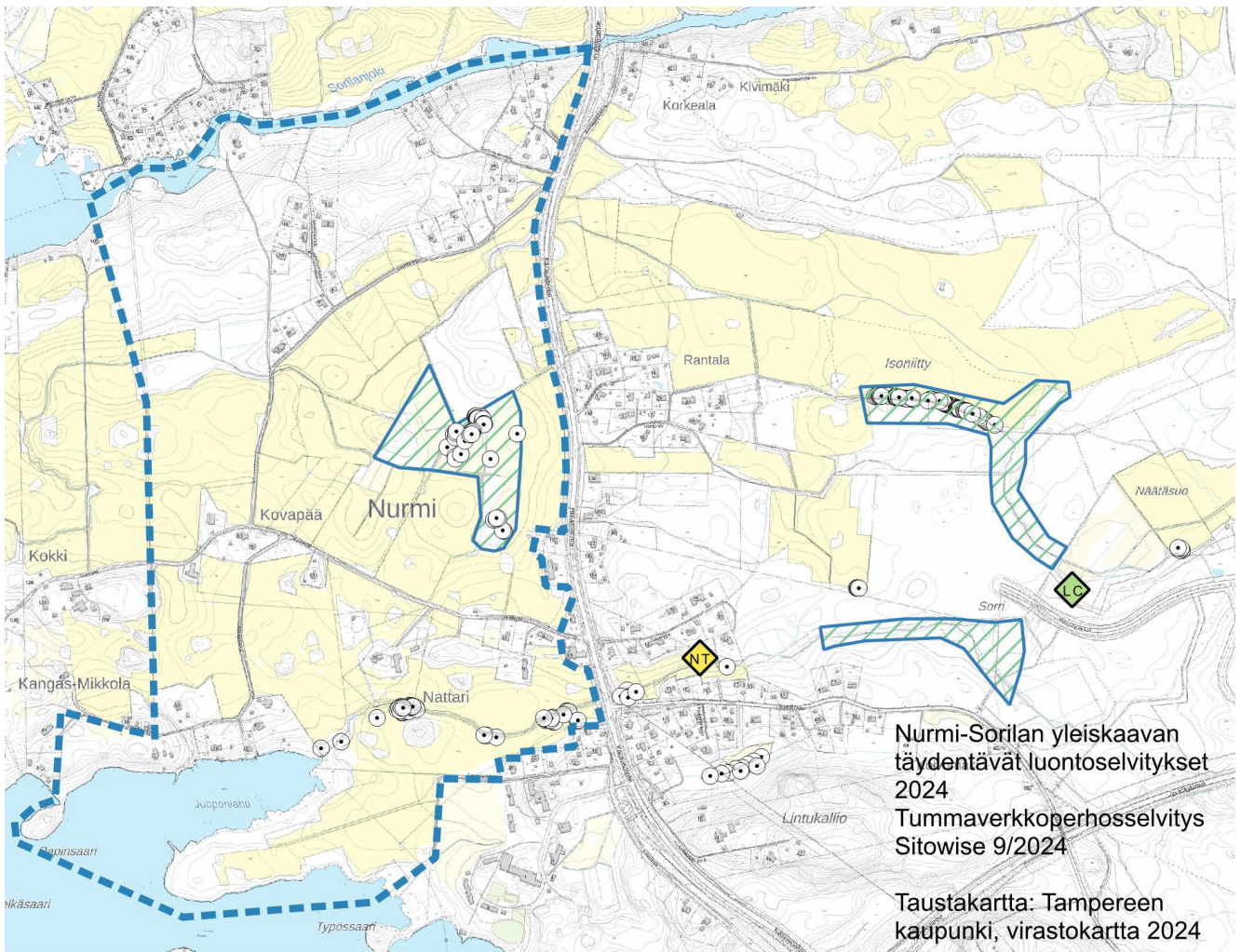
Kartoitukset tehtiin 26.6.2024. Kartoitusajankohta oli sopiva (lämpötila noin +25 astetta, pilvetön/puolipilvinen, Heikko tuuli, 10-15 km/h). Kartoituskohteet on esitetty kartalla alla (**Error! Reference source not found.**). Kartoitetut kohteet ovat edustavimmillaan lajille hyvin sopivia virmajuurta kasvavia ja osin ojitettuja suurruohostoniittyjä. Lisäksi tarkastettiin niihin rajautuvia virmajuurta kasvavia oja- ja pellonreunustoja, joissa esiintyy kapeana vyöhykkeenä avointa ympäristöä. Viljelemättömillä paikoilla virmajuuri on paikoin levinnyt niittyjen avoimille osille. Kartoitukset toteutettiin kulkemalla niittymäiset virmajuurta tai muita mesikasveja kasvavat alueet läpi ja havainnoimalla tummaverkkoperhosen esiintymistä kiikareita ja haavia apuna käyttäen.

6.1 Tulokset

Kartoituksessa ei havaittu tummaverkkoperhosta. "Nurmen" päätien länsipuolinen paikoin runsaasti virmajuurta ja mesikasveja kasvava niittyalue oli lupaava kohde. Se on nykyisellään tummaverkkoperhoselle soveltuva alue, vaikka puiden ja pensaiden umpeenkasvu ja varjostus uhkaavat jo aluetta paikoin. Paikoin virmajuuri on levinnyt itäpuoliseen kesannolla olevaan peltoon tai heinäniittyyn. Osa kohteen ojista on turhankin syviä ja voivat kuivattaa aluetta liikaa kuivina kesinä.

11.9.2024

 Nurmi-Sorila asemakaavarajaus

Tummaverkkoperhosselvitys

Kartoitusalueet_2024

 Ketokultasiipi

0 250 500 750 m

 Tummaverkkoperhonen

 Pikkuhäiveperhonen

 Virmajuuri

Kuva 22. Tummaverkkoperhosen kartoitusalueet 2024. Nurmen kartoitusalue liittyy asemakaavaselvitykseen. Kartalla on esitetty vuosien 2023 ja 2024 virmajuurihavainnot sekä vuoden 2024 maininnan arvoiset perhoshavainnot.

”Sorrin” kohde oli suurimmaksi osaksi metsämaata ja vanhat niityt jo umpeenkasvaneet pahoin eikä ravintokasviakaan juuri kohteella esiintynyt. ”Isoniityn” peltojen eteläreunan kosteat niityt ovat myös pahasti kasvamassa umpeen ja virmajuuren kasvustot ovat kohteella pääosin peltoa reunustavan ojan varressa. Vanhat niityt tulisi raivata esiin pusikoiden keskeltä ja auttaa

11.9.2024

virtajuurta leviämään varsinaisille niityille. Virtajuurta ei havaittu purovarren kaakkoon suuntautuvalla metsäisellä osalla, jolta on taannoin poistettu paljon puustoa. Kohde vaikuttaa lajistollisesti vielä turhan metsäiseltä, mutta tulevaisuus näyttää, ilmaantuuko virtajuuuri siemenpankista purovarren ravinteikkaille niityille, jolloin kohde soveltuisi perhoselle.

Näätäsuon tummaverkkoperhosesiintymältä on avoin niittyä kasvava lentoreitti länteen purovarteen, mutta virtajuuuri on hyvin vähälukuinen Näätäsuon länsiosissa eikä perhosta edellisenäkään vuonna havaittu Näätäsuon länsipuolella.

Kuriositeettinä mainittakoon, että Isoniityn alueen eteläosasta havaittiin pikkuhäiveperhonen (LC) ja Nattariin virtaavan ojan varrella havaittiin jälleen viime vuoden tapaan ketokultasiipi (NT).

6.2 Johtopäätökset

Tummaverkkoperhosen esiintymistä on kartoitettu kahtena peräkkäisenä vuotena Nurmi-Sorilan yleiskaava-alueella. Näätäsuolla on lajin esiintymisalue, joka on perustettu suojelualueeksi. Näätäsuolta laji havaittiin vuonna 2023. Vuoden 2024 kartoituskohteilta ei tehty havaintoja tummaverkkoperhosesta. Vuoden 2024 kartoituskohteet ovat umpeenkasuvia ja virtajuurta esiintyy lähinnä ojavarsilla. Sorrin alueella virtajuurta esiintyy hyvin vähän. Asemakaava-alueella sijaitseva Nurmen kohde on potentiaalisin tummaverkkoperhosen esiintymiselle, joskin tälläkin alueella on havaittavissa selvää umpeenkasvua.

11.9.2024

7 Lähteet

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. ja Liukko, U-M. 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. ISBN: 978-952-11-4974-0.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. ISBN:978-952-11-4819-4.

LAJI.FI 2024: Suomen Lajitietokeskus. Havaintotiedot selvitysalueelta 3.5.2024.

Nieminen, M. ja Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen ympäristö 1/2017. Ympäristöministeriö.

Tampereen kaupunki 2024: Tampereen rajapintapalvelut (lajiesiintymät). 3.5.2024.

